

ještě udržuje určitou důstojnost života. V důsledku obecně rychlejšího růstu mezd než důchodů se náhradový poměr individuální snižuje.

p. Fiala poznamenal, že hypoteticky by bylo zajímavé každý rok přepočítat důchodci vyměřovací základ a odpovídající důchod – tedy vlastně stanovit, jaký by měl (při stejné době pojištění a zaměstnání) důchod, kdyby o něj požádal až v daném roce – a porovnat s jeho valorizovaným důchodem.

p. Škorpík uvedl, že tento námět je nedostatečně specifikovaný.¹ Vyjádřil názor, že by neměl být problém určit, jaká je relativní úroveň důchodu po 10 letech ve vztahu k průměrné mzdě. Upozornil, že stability náhradového poměru bychom dosáhli pouze v případě, kdybychom valorizovali ve výši růstu úrovně reálných mezd.

p. Potůček doporučil simulovat různé případy. Nultou variantou by měla být dnešní úroveň valorizace (vázaná na třetinu růstu reálných mezd). Upozornil, že simulace zachování této úrovně valorizace by v delším časovém horizontu mohla vést k dramatickému propadu životní úrovně seniorů.

p. Machanec doporučil podrobněji popsat zadání. Uvedl, že by neměl být problém modelovat konkrétní případy vývoje. Poznamenal, že valorizace se ve světě většinou konstruuje jako podíl indexu cen či podíl indexu mezd. Zmínil specifický přístup Velké Británie, která má plošný nízký důchod (cca 22 % mezd) a valorizuje jej tempem růstu mezd. Dále uvedl, že dalším možným přístupem je koncept minimálního důchodu (Švédsko), který slouží jako ochranný prvek pro nejslabší příjmové decily.

p. Šulc vyjádřil názor, že máme špatně zkonstruované příjmy důchodového systému a upozornil na „parazitismus“ OSVČ. Dále vyjádřil domněnku, že starší lidé mají z objektivních příčin – životního stylu – menší životní náklady (nemění tak často šatník, mají nižší spotřebu potravin, méně cestují na zahraniční dovolenou atd.). Proto valorizace plně vázaná na růst reálných mezd tedy není nezbytně nutná. Zdůraznil však, že obecně příjmová úroveň českých domácností je hanebně nízká, ať se jedná o zaměstnance, či důchodce. Doporučil proto hledat způsoby, jak navýšit příjmy důchodového systému (nejen lepším a spravedlivějším zdaněním pracovní síly včetně živnostníků, ale také například zdaněním kapitálu či dalších výrobních faktorů).

p. Fiala vyjádřil nesouhlas s tvrzením, že s věkem klesají životní náklady. Upozornil, že ve starším věku mohou naopak růst náklady na dopravu (např. nutnost používat častěji taxi místo MHD), léky, osobní služby (donáška obědů) apod.

p. Potůček upozornil, že v oblasti spotřeby seniorů nám chybí evidence, abychom ji mohli hodnotit.²

p. Kučera vyjádřil názor, že hodnocení životních nákladů u seniorů není jednoznačné a záleží na konkrétních případech. Bez evidence nemá cenu se o těchto nákladech bavit. Můžeme pouze předpokládat, že životní náklady důchodců se s věkem nemění.

p. Pernes podpořil myšlenku přidání indikátoru náhradového poměru. Poznamenal, že mezi starodůchodci a novodůchodci je rozdíl zhruba 1 600 Kč. Nedostatečné udržení náhradového poměru

---

¹ Na následném jednání PT2 bylo domluveno, že návrh p. Fialy (propočítání míry znehodnocení důchodu nedostatečnou valorizací) bude dále rozpracován ve spolupráci s p. Škorpíkem. Bude se pracovat s typizovanými případy.

² P. Pernes upozornil, že data o spotřebě seniorů jsou do roku 2014 dostupná.

označil za problém. S odkazem na dřívější vyjádření p. Špidly poznamenal, že v tomto ohledu jsme na tom třetí nejhorší v Evropě. Doporučil valorizovat na plné úrovni indexu nominálních mezd. Nedostatek zdrojů označil za problém nastavení systému. V souvislosti s otázkou životní úrovně seniorů poznamenal, že není problém evidenci získat (skrze rodinné účty). Upozornil, že s věkem se zvyšuje spotřeba léků a zdravotních potřeb, kromě toho senioři spotřebovávají více elektřiny a tepla.

p. Šulc upozornil, že důchodci vzhledem ke snižujícím se příjmům optimalizují strukturu své spotřeby. Souhlasil s protiargumenty o růstu nákladů na léky resp. dopravu k lékaři, na nájemné apod., kdy tedy výdaje seniorů není možné interpretovat jako reálné životní náklady, protože jako první škrtnou zbytečné položky.

p. Vostatek vyjádřil názor, že by bylo vhodné získat aktuální evidenci o spotřebě důchodců. Doporučil však oddělit téma nemocných seniorů, jejichž situaci by neměl primárně řešit důchodový systém. Důchody by měly sloužit k zajištění životních potřeb zdravého seniora. Doporučil použít indikátor poměru nového důchodu a indexovaného důchodu po určitém časovém období. Dále doporučil použít indikátor plného důchodu (v případě, když člověk celý život pracoval) vůči mzdě, nikoliv průměrný důchod. Poznamenal, že pokud bychom přešli na čistě pojistný systém, nemuseli bychom řešit problém valorizace. Jiným řešením by mohlo být snížení výše nových důchodů (pak by bylo možné valorizovat na vyšší úrovni).

p. Potůček upozornil, že naší úlohou je pracovat s tím, jak výměra důchodů funguje v tuto chvíli, musíme řešit aktuální otázky spojené s valorizací. Námět p. Vostatka doporučil brát v potaz při budoucích úpravách důchodového systému.

p. Hampl navrhl zvážit v případě navázání valorizace na 100 % růstu průměrné mzdy místo průměru medián. Doporučil zvážit také vazbu na HDP.

p. Kučera vznesl dotaz na MPSV, zda je možné namodelovat vývoj náhradového poměru v čase.

p. Škorpík odpověděl, že číselník takového ukazatele není problémem, tím bude důchod, ale je to otázka, co by mělo být jmenovatelem.

p. Kučera vyjádřil názor, že jmenovatelem by měl být průměrný či mediánový příjem. V prvním přiblížení doporučil porovnávat průměrný důchod vůči průměrnému příjmu. Otázkou však je, zda budeme počítat s kohortami důchodců (osoby vstupující do důchodu ve stejném roce) či generacemi narozených (osoby narozené ve stejném kalendářním roce).

p. Škorpík upozornil, že na počátku simulace nevíme, jaké důchody byly přiznány.

p. Potůček uzavřel diskusi potenciálního indikátoru s tím, že principiálně by bylo možné uplatnit takový indikátor, technické detaily bude možné dále prodiskutovat v užším kroužku.

p. Linhart vyjádřil názor, že PT2 už niž převratného pro model nevymyslí, doporučil přejít k navrhování testovatelných variant.

p. Kučera uzavřel diskusi k indikátorům s tím, že budeme pracovat s navrženým modelem, jen s drobnou modifikací – přidání indikátoru pro posouzení změn náhradového poměru v průběhu let. Uvedl, že diskuse měla sloužit hlavně k tomu, abychom při posuzování návrhů všichni byli obeznámeni s tím, o jaké indikátory jde. Následovat budou návrhy možných scénářů valorizace.

p. Hampl vyjádřil názor, že by bylo vhodné podrobněji shrnout diskusi ukazatelů. Připomněl, že jsme se shodli, že některé ukazatele jsou zavádějící. Uvedl, že na ukazatelích je třeba dál pracovat, ale není nutné tím zpomalovat další práce.

p. Kučera doporučil navrhnout možné scénáře valorizací, které budeme testovat. Co se týče vyhodnocení simulací, doporučil, aby každý sám za sebe vyhodnotil výstupy simulace na základě vlastní percepce ukazatelů a následně určil prioritní scénáře. Pak bychom mohli diskutovat, který ze scénářů se zdá být vhodný. Z diskuse by pak měl vzejít variantní návrh pro OK (podložený argumenty a zahrnující hodnocení vlastních silných a slabých stránek).

p. Potůček vyjádřil souhlas s návrhem postupu prací a označil jej za rozumný. Doporučil zúžit počet variant valorizace (ideálně na jednu preferovanou), aby OK mohla dospět ke konsensuálnímu stanovisku.

pí. Malá vznesla dotaz, zda bude sada ukazatelů napojena na možnosti ekonomiky (aby byly zohledněny i finanční možnosti rozpočtu).

p. Potůček poznamenal, že co se týče finanční nákladnosti návrhů, neexistuje konkrétní zadání od politické reprezentace. Výchozí variantou by mělo být zachování stávajícího poměru výdajů na důchodový systém na HDP. OK však dostala licenci, že může v rámci stanovení variantních návrhů pracovat i s variantami růstu poměru výdajů na důchody vůči HDP.

p. Šulc doporučil nejprve vybrat řešení, které vyvolává co nejméně konfliktů. Dále doporučil spočítat, jaké to bude představovat nároky na zdroje veřejných financí, byť je jasné, že i při rozumném růstu podílu výdajů na důchody vůči HDP je budeme mít pořád podprůměrné.

p. Fiala upozornil, že bychom se měli snažit nezažít znovu situaci, kdy se z důvodu snížení nákladů na důchody bude omezovat valorizace.

p. Hampl doporučil k údajům na výstupu přidat i údaje na vstupu. Poznamenal, že k navržené sadě ukazatelů by bylo vhodné napsat komentář o jejich vypovídající hodnotě.

p. Potůček nesouhlasil. Uvedl, že je tu celkem jasná sada indikátorů, se kterou bude možno pracovat. Při hodnocení jednotlivých scénářů můžeme zdůraznit vybrané ukazatele, které nám budou připadat nejvhodnější.

p. Hampl doporučil zpřesnit popis modelu a zhodnotit jeho vypovídající schopnost.

pí. Srnová uvedla, že při modelaci výchozí varianty (base case) byly uvedeny demografické a makroekonomické předpoklady modelu.

p. Kučera uzavřel diskusi s tím, že soubor ukazatelů je již daný. Výhody a nevýhody jednotlivých ukazatelů byly prodiskutovány (viz zápisy z jednání), interpretaci diskutovaných výhod a nevýhod ponechává na individuálním úsudku.

pí. Malá poznamenala, že součástí modelu sice nemůže být vývoj podílu důchodu na celkovém státním rozpočtu, ale musíme to zvažovat. Zdůraznila, že nárůst výdajů na sociální sféru snižuje prostor pro rozvoj ekonomiky.

Jméno	Instituce
Terezie Štyglerová	ČSÚ
Jaroslav Šulc	ČMKOS
Jaroslav Vostatek	VŠFS
Kryštof Zrcek	ČSSZ